

ПРОГРАМ РЕФОРМЕ СРЕДЊЕГ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Од Врања до Суботице, од Зајечара до Новог Пазара, последњих неколико месеци све је врвело од активности под окриљем КАРДС пројекта, пошто се све већи број школа укључивао у реформу стручног образовања широм Србије. Опсежан програм обука и дисеминационих састанака је окупио наставнике, директоре, послодавце и представнике локалних самоуправа широм земље. И док смо говорили и слушали једни друге током тих састанака, један утисак постао је доминантан - реформа средњег стручног образовања бележи успех! Школе које су укључене у Програм показују позитивне резултате када је реч о свим укљученим групама. Ученици све више уживају у учењу, њихов успех и понашање у школи су се побољшали, а и све ређе изостају са наставе. Наставници у свом раду користе много делотворније и иновативније методе што за резултат има повећање њихове стручности. Послодавци су задовољни младим људима који заиста ефикасно обављају радне задатке, који имају вештине, знање и ставове који их припремају за будућност. Ово је занимљив и узбудљив тренутак за реформу средњег стручног образовања у Србији, тренутак у коме треба одати признање свима који су толико тога постигли и који треба да буду веома поносни на свој успех.

Имајући у виду све ово, могли бисмо да паднемо у искушење и да смањимо напоре, да успоримо, јер, на крају крајева, шта је још остало да се уради? Одговор је (као што сигурно већ наслуђујете!) да је испред нас још увек

дугачак пут. Иако је скоро половина стручних школа укључена у реформу, у њима је реформским активностима обухваћено само 10% ђака. И онда је јасно какав је изазов пред нама - да омогућимо да сви млади људи добију добро и ефикасно образовање. Оно што је такође јасно је и начин на који треба одговорити на овај изазов - укључивањем свих школа и свих сектора привреде. Ово можда звучи као несавладив задатак, али, заправо је, велики део припрема већ завршен. Имамо ефикасан систем за развој наставних планова и програма, читав низ обука за наставнике како би били спремни да успешно реализују такве програме, а са Министарством просвете и просветним саветницима радимо на успостављању механизма за праћење и осигуравање квалитета.

Након пет година рада, Програм реформе средњег стручног образовања је сада спреман за своју, можда, најважнију фазу. Имамо јасну слику о томе шта би сада требало урадити и зашто, и оно што нам је сада неопходно је убрзати ширење реформских активности. Јер, 80.000 младих људи сваке године упише се у средње стручне школе. Наше одлуке и активности могу дубоко и значајно да утичу на животе тако великог броја људи. Због тога треба да удвостручимо своје напоре и да се посветимо томе да добију најбоље образовање које можемо да им пружимо. Наш посао, тако, тек почиње!

Тревор Кук
Вођа тима

Програма реформе средњег стручног образовања

ЕВРОПСКИ ПУТ СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Од септембра 2008. године Програм реформе средњег стручног образовања је, као и сви други програми финансијске и економске помоћи реформама у Србији, у надлежности Делегације Европске комисије. Господин Пјер Дибман, шеф Првог сектора операција у Делегацији Европске комисије имао је неколико месеци да се детаљно упозна са пројектом и сумира прве утиске о реформи стручног образовања у Србији

Област деловања је заиста велика. Током протеклих пет година покренута су многа питања и програм се успешно реализује - а напредак је такав да ствара простор за даљи развој. Задовољни смо постигнутим резултатима - каже господин Дибман. - Различити извештају указују да смо на правом путу када је реч о реформи средњег стручног образовања. Сви треба да будемо свесни да је најтеже спровести системске промене, а управо је то изазов који је пред нама.

Европска унија је у реформу стручног образовања током протеклих пет година уложила скоро 20 милиона евра? Због чега се улаже баш у стручно образовање?

У прошлости је статистика показала необичан феномен - у Србији највећи број незапослених је међу онима са средњим образовањем. Ово је јасан сигнал да наставни планови и програми у стру-

и тако што ће се смањити незапосленост, стварати стручна радна снага и добро развијен систем стручног образовања који обухвата и образовање одраслих. ЕУ је препознала реформу стручног образовања као оптимално средство којим се могу постићи ови циљеви. Инвестиције у стручно образовање су, заправо, директне инвестиције у развој привреде, јер инвестирате у флексибилну и квалификовану радну снагу на којој ће се у будућности базирати привреда.

Колико сте задовољни резултатима постигнутим до сада? Да ли су уложена средства искоришћена на прави начин?

Погледајте само бројке! 99 огледних школа, преко 4000 обучених наставника, огледи прихваћени као нешто корисно...Пројекат је постигао одличне резултате на терену. Посебно сам задовољан ширењем резултата које је одраз великог интересовања стручних школа за огледне пројекте. Свест стручних школа о процесу реформе је високо развијена, и драго ми је да чујем да је интересовање за наше активности изузетно велико међу школама, њиховим руководством и ученицима. Школе су задовољне огледима, као и послодавци који запошљавају ученике.

Колико је за Србију која тежи чланству у ЕУ важно

да реформа стручног образовања буде брзо и квалитетно спроведена?

Ако имамо у виду Лисабонску агенду и идеју да радна снага у Европи треба да буде стручна и конкурентна, јасно је да је реформа стручног образовања

важан предуслов за придруживање Европској унији. Идеја Европске уније је заснована на једнакости свих чланица и Србија треба да достигне европске стандарде у свим областима. То није једноставно - није лако брзо премостити јаз од 10 или 15 година, али би се реформе могле значајно убрзати кроз спровођење будућих пројеката у овој области. Ту се ослањамо на посвећеност Министарства просвете реализацији реформе.

Да ли ће и на који начин подршка реформи стручног образовања бити пружана и наредних година?

Да, кроз ИПА фондове. Делегација Европске комисије је заједно са Министарством просвете преузела иницијативу да што је могуће пре отпочне са пројектом ИПА 2007 за подршку стручном образовању чија је вредност 4 милиона евра. Ово је амбициозан пројекат и очекујемо да ће кроз њега Министарство просвете почети да преводи огледе у целокупан систем стручног образовања што би представљало изузетан напредак. Европска унија је обезбедила фондове - пред вама су многобројне могућности, сада је на Министарству просвете да их искористи мудро.

чног образовању нису баш увек омогућавали ученицима да стекну вештине које се траже на тржишту рада. Циљ подршке Европске уније је да се Србији помогне да се припреми за придруживање Европској унији, између осталог

МЕНТОРИ И САРАДНИЦИ

Средином децембра у Београду је одржан четврти семинар за просветне саветнике из петнаест Школских управа Министарства просвете. Семинару су присуствовали просветни саветници који би требало да прате рад огледних одељења у стручним школама.

Према закону, праћење и евалуацију огледа врше Завод за унапређивање васпитања и образовања и просветни саветници. Да би просветни саветници могли да прате наставне програме потпуно другачије од класичних, још током друге фазе Програма реформе средњег стручног образовања за њих су почеле обуке. Уводни семинари били су информативни - саветници су упознати са начином на који су развијани наставни програми и дефинисани стандарди занимања, са програмима који су засновани на исходима и кроз чију реализацију ученици стижу неопходне компетенције. Након тога су упознати како наставници самостално припремају наставне материјале и са инструкцијама које су добили за оцењивање исхода у стручном образовању. Када су добили потпуну информацију саветници су добили и свој задатак - да сами развију протокол за праћење огледа.

- Протоколима су дефинисани показатељи и начини праћења имплементације огледних наставних програма што обезбеђује уједначеност приступа просветних саветника у процесу праћења и фокусираност на планирање васпитно-образовног процеса - каже Лисе Вихман, стручњак за развој и реализацију наставних програма која са просветним саветницима ради од почетка обука. - На последњем састанку добили

смо повратне информације о протоколу, како се показао приликом употребе у школама које су саветници већ посећивали. Планирано је да коначна верзија протокола буде услажена до фебруара и да након тога буде послата Министарству просвете на усвајање.

У протоколу је дефинисано да се као извори података и докази за ниво остварености показатеља сматрају подаци из педагошке документације и евиденције, подаци до којих се дође у разговору са наставницима, на самом часу теоријске, практичне наставе или вежби, кроз разговор, анкету са ученицима и друго.

Први извештаји просветних саветника о раду у огледним школама су позитивни, пре свега када је реч о квалитету рада наставника и учешћу ученика током часа. Са друге стране, и наставници су задовољни сарадњом која је протеклих месеци остварена са просветним саветницима који упознати са новим начином рада могу у потпуности да остваре своје улоге ментора и сарадника.

РЕГИОНАЛНИ ДИСЕМИНАЦИОНИ САСТАНЦИ

Како да аплицирамо за огледе? Које критеријуме треба да испунимо да бисмо добили оглед? - два су најчешћа питања која су се чула током регионалних дисеминационих састанака које је Програм реформе средњег стручног образовања организовао у сарадњи са Министарством просвете.

Током октобра и новембра одржано је дванаест састанака на које су позвани представници школа које до сада нису биле укључене у Програм, локалних самоуправа и социјалних партнера. Циљ је био да се учесницима састанка

представе резултати постигнути до сада и да се о њима разговара са становишта привреде, ученика и наставника и институција које учествују у процесу реформе.

Учесници су највише били заинтересовани за излагања својих колега - директора и наставника из огледних школа у којима се већ реализују огледни програми - који су отворено говорили о својим искуствима са огледним програмима и реформом протеклих година.

- Није било лако у почетку. Отпор у колективу био је јак. Радило се пуно, али сада видимо да смо много тога добили и да се труд исплатио.

У огледна одељења некад неатрактивних занимања данас се ученици радо уписују, мање изостају, имају боље оцене, а наставници су мотивисанији за рад. Ако имате прилике, мој савет је да свакако покушате да добијете неки оглед - рекла је на састанку у Панчеву Љиљана Брашован, директорка Машинске школе.

Један од критеријума за добијање огледа, према речима представника Министарства просвете, је да су запослени у школама које конкуришу за оглед прошли обуке за реализацију огледних програма. Због тога је, иако је у Програм реформе средњег стручног образовања у овој фази уместо планираних 60 већ сада укључено 76 школа, свим школама које су присуствовале састанцима понуђено да се, уколико желе, накнадно укључе у обуке које ће бити организоване током пролећа 2009. године.

ДОБРОДОШЛИ У ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ!

Формирањем центара за континуирано образовање одраслих при пет средњих стручних школа у Србији Програм реформе средњег стручног образовања обухватио је и део система и праксе образовања одраслих. Рад на успостављању центара као специјализованих наставно-организационих јединица за стручно образовање, оспособљавање и обуку одраслих започет је новембра 2003. године, и од тада се одвија у континуитету.

Разумљиво је да су се приоритети у раду током ових пет година мењали, с обзиром на фазе развоја центара. У почетку, рад је био усмерен на обуке наставника и школског менаџмента за различите сегменте послова везаних за реализацију обука за одрасле и за рад са одраслим полазницима, процедуре за добијање проширене делатности за образовање одраслих, анализу потреба тржишта рада и израду модула обука за одрасле, припрему простора за обуке, развој социјалног партнерства и `продају` и реализацију првих обука.

Центри за континуирано образовање одраслих формиран су у пет стручних школа које су добиле дозволу за обављање проширене делатности: Грађевинско-техничкој школи `Неимар` у Нишу, Другој техничкој школи у Крагујевцу, Техничкој школи у Бору, Хемичко-прехранбеној и текстилној школи `Урош Предић` у Зрењанину и Техничкој школи `Нови Београд` у Београду.

Током друге фазе Програма реформе средњег стручног образовања центри су отпочели реализацију већег броја обука за одрасле, и то не као повремену активност, већ континуирану делатност. Реализоване обуке донеле су и нови низ приоритета у раду са центрима. Међу њима су: сертификација обука, праћење полазника током и након обуке, умрежавање центара, повезивање центара и других средњих стручних школа у Србији ради партнерске реализације обука, увођење система квалитета у рад центара итд.

Веома значајна подршка школама које у свом саставу имају формиране и центре пристигла је 22. септембра 2006. године из Министарства просвете Републике Србије кроз сагласност за обављање проширене делатности за рад са одраслима. Проширена делатност обухвата: оспособљавање и усавршавање кадрова за организацију и реализацију обука за одрасле; израду и дистрибуцију наставних материјала за обуке одраслих; вредновање знања и вештина стечених у оквиру програма за које је школа акредитована од одговарајуће организације; реализацију обука за одрасле; испитивање и анализа потреба за вештинама и обукама; израда програма обука, по модулном систему; каријерно саветовање и вођење; промовисање континуираног образовања одраслих; развијање концепта социјалног партнерства и непосредну организацију и партнерску реализацију обука.

Током дела Програма реформе средњег стручног образовања који је у току, између осталог, у центрима се ради на развијању организационе културе, даљем развоју центара кроз реализацију такозваних `малих пројеката`, на управљању

временом (због повећаног обима посла наставника који раде и са ученицима у редовној настави и са одраслим полазницима током обука), успостављању система континуираног праћења полазника по завршетку обуке и уласку у оглед са обукама за одрасле.

Посебно значајно за средње стручне школе у Србији је да и оне могу да се, имајући у виду подручје рада, укључе у партнерску реализацију обука за одрасле са центрима, било када је реч о обукама у огледу или о неким другим обукама. С обзиром на ширину подручја образовања одраслих места има за бројне институције, да са својом понудом обогате образовање одраслих у нашој земљи, те га на тај начин учине и доступнијим потенцијалним полазницима.

Од почетка рада до данас центри су реализовали, рачунајући и оне које су у току, **око 139 обука за око 2540 полазника**. Оно што је у овом тренутку за центре посебно значајно је да до краја 2008. године треба да уђу у оглед са 40 обука за одрасле од националног значаја. Огледни статус је још један од начина превођења активности центара са пројектних у системске активности.

Александра Пејатовић

Сајам образовања у Новом Саду

Најлепши цветни аранжмани, резбарене кутије, модерне вишенаменске полице, Теслино јаје, разнобојни кликери, укусне послastiце, омиљене песме исписане необичним писмом, портрети посетилаца - на штанду Програма реформе средњег стручног образовања владало је право шаренило. Они који би пажљивије погледали - схватили би да се ту, заправо, озбиљно ради, баш као у школи - уз смех, али и уз сугестије које су наставници давали ђацима-учесницима али и посетиоцима.

Током три дана, на међународном Сајму образовања 'Путокази' који је одржан у Новом Саду од 4. до 6. децембра, на штанду Програма представило се пет огледних школа - Техничка и Политехничка школа из Суботице, Техничка школа Дрвоарт из Београда, Хемијско-прехранбена и шумарска школа из Сремске Митровице и Средња школа 'Светозар Милетић' из Новог Сада.

Као и претходних година, идеја је била да реформске активности и нове огледне профиле представе ђаци и професори - они који у реформи имају најзначајнију улогу. Током три дана штанд Програма имао је прилику да види преко 6.000 посетилаца 'Путоказа'. Очекивано, највеће интересовање Новосађана изазвало је представљање Средње школе 'Светозар Милетић', чији су ђаци и професори стрпљиво одговарали на сва питања будућих средњошколаца и њихових родитеља о огледним програмима и начину рада у огледним одељењима.

Завршетак радова на изградњи школа

Током протекле две године Програм реформе средњег стручног образовања пружао је подршку реализацији пројекта 'Побољшање стања школа' у оквиру кога је, уз зајам Европске инвестиционе банке у Србији грађено осам нових школа. У оквиру пројекта до сада су завршени радови на 7 школских објеката (5 основних и 2 средње школе), а завршетак радова на осмој школи у Новом Пазару очекује се средином марта 2009. године. Према речима представника Министарства просвете школе би до почетка нове школске године требало да буду и потпуно опремљене и да на почетку нове школске године дочекају ђаке.

Формира се нова група школа (Ц8)

Након регионалних дисеминационих састанака 7 школа упутило је Програму реформе средњег стручног образовања захтеве да буду укључене у обуке. Због тога је, уз већ постојеће групе школа, формирана и група Ц8. За ове школе важе исте инструкције које су дате школама укљученим у пројекат од самог почетка, јуна 2008. године.

Више информација о датумима обука биће доступно на вебсајту Програма (www.vetserbia.edu.rs) почетком 2009. године.

Нове основне школе чекају ђаке у Суботици, Новом Саду, Старој Пазови, Земуну и Смедереву.

Три медицинске школе граде се у Краљеву, Врању и Новом Пазару.

Реализацију Програма реформе средњег стручног образовања финансира Европска унија

Делегација Европске комисије
Владимира Поповића 40
ГТЦ Авенија, блок 19а
11070 Београд
E-mail: delegation-Serbia@ec.europa.eu
<http://www.europa.rs>

Програм реформе средњег стручног образовања
Отона Жупанчића 30
11070 Београд
E-mail: info@vetserbia.edu.rs
<http://www.vetserbia.edu.rs>